

Analyse:

Hverdagens kriminalitet er generelt faldende – undtagen butikstyveri

Resumé

Der er et fornyet, politisk fokus på den borgernære kriminalitet: tyveri, indbrud, butikstyveri og hæleri.

Der er dog store forskellige i, hvordan disse kriminalitetsformer har udviklet sig gennem de senere år. Antallet af både anmeldte tyverier og anmeldte indbrud er i betydelig grad nedadgående, hvilket må antages at afspejle en positiv udvikling inden for disse kriminalitetsformer.

Stik omvendt forholder det sig med butikstyverier og hælerier. Anmeldelserne af disse kriminalitetsformer ligger i dag på niveauer, der er markant højere end for blot få år siden. Og dette gælder på tværs af samtlige landsdele: Der er intet sted i Danmark, hvor antallet af anmeldelser af butikstyverier ikke kan forventes at stige med mindst 40 pct. fra 2019 til 2024.

Samtidig accepterer danskerne i stigende grad netop butikstyveri og hæleri.

Af udfordringerne med hverdagens kriminalitet er udfordringen med butikstyverier således den mest akutte og mest omfattende.

Hverdagskriminalitet skaber utryghed

Ingen synes, at et indbrud i ens hjem er rart. Eller at det er rart at få stjålet sin cykel. Denne slags kriminalitet – hverdagens kriminalitet – er noget, der både skaber almindelige utryghed og i øvrigt kan et foruroligende symptom på et større samfundsproblem: Er hverdagskriminalitet meget udbredt, er det et tegn på en generel forråelse af samfundet – en forråelse, der er aldeles uønsket.

Hverdagens kriminalitet – eller: den borgernære kriminalitet – består mestendels af tyveri, hæleri og indbrud. Og så naturligvis butikstyveri.

Antal anmeldelser af "hverdagskriminalitet", 2023 og 2024 (forv.)

Kriminalitetsform	2023	2024 (forv.)
Tyveri	119.960	115.778
Indbrud	31.216	29.224
Hæleri	4.121	2.938
Butikstyveri	24.414	27.712
I alt	179.711	175.652

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF11 og egne beregninger

Note: I "Indbrud" er defineret som summen af anmeldelser af "Indbrud i forretning, virksomhed mv.", "Indbrud i beboelser" og "Indbrud i ubeboede bebyggelser"; "Tyveri" er defineret af summen anmeldelser af "Tyveri fra bil/båd mm.", "Tyveri/brugstyveri af cykel", "Tyveri/brugstyveri af knallert", "Tyveri/brugstyveri af andet" og "Andre tyverier". Tallet for 2024 er et konservativt estimat, der baserer sig på en antagelse af, at antallet af anmeldelser i anden halvdel af 2024 er det samme som antallet af anmeldelser i første halvdel af 2024, dvs. at det antages, at udviklingen går i stå, uanset om den har været op- eller nedadgående de foregående år.

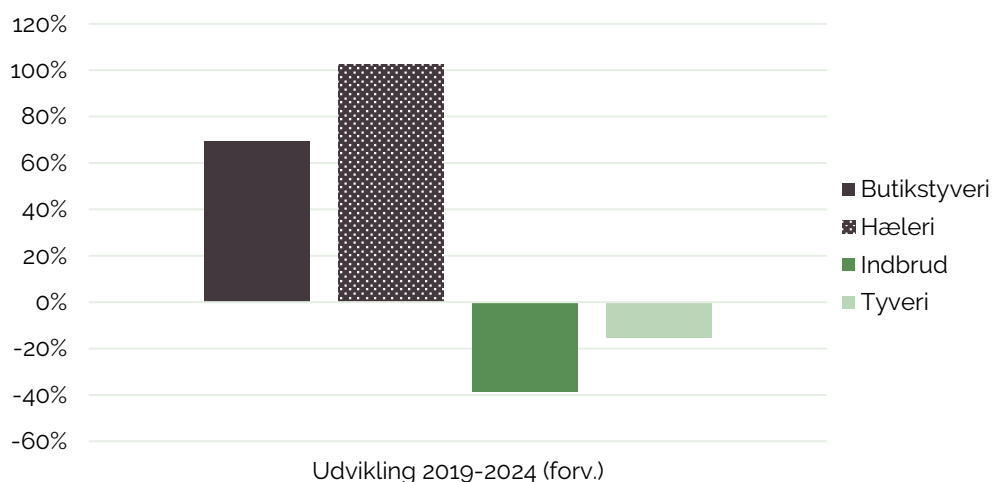
Som tallene antyder, er der tale om kriminalitet, der er temmelig udbredt: I 2023 skete det næsten 500 gange hver eneste dag, at en dansker anmeldte et tyveri, et indbrud, hæleri eller et butikstyveri. Tallene svarer også til, at ca. en ud af 33 danskere i 2023 anmeldte en eller anden form for hverdagskriminalitet. Og dertil kommer mørketallet – alle de tilfælde af f.eks. cykeltyveri eller butikstyveri, der af forskellige årsager ikke anmeldes noget sted.

Hverdagskriminaliteten er i bedring – undtagen butikstyverierne

Den borgernære kriminalitet er noget, der kan skabe utryghed i hverdagen for danskerne – men heldigvis er det et fænomen, der generelt set har været i bedring i de senere år.

Eller det vil sige: Danskerne har oplevet færre tyverier og indbrud – men omvendt er antallet af butikstyverier vokset ganske betydeligt. Og som følge af det er antallet af tilfælde af hæleri også opadgående (om end fra et noget lavere niveau i absolutte tal).

Udvikling i antal anmeldte, borgernære forbrydelser, 2019-2024



Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF11 og egne beregninger

Note: I "Indbrud" er defineret som summen af anmeldelser af "Indbrud i forretning, virksomhed mv.", "Indbrud i beboelser" og "Indbrud i ubeboede bebyggelser"; "Tyveri" er defineret af summen af anmeldelser af "Tyveri fra bil/båd mm.", "Tyveri/brugstyveri af cykel", "Tyveri/brugstyveri af knallert", "Tyveri/brugstyveri af andet" og "Andre tyverier". Tallet for 2024 er et konservativt estimat, der baserer sig på en antagelse af, at antallet af anmeldelser i anden halvdel af 2024 er det samme som antallet af anmeldelser i første halvdel af 2024, dvs. at det antages, at udviklingen går i stå, uanset om den har været op- eller nedadgående de foregående år.

Hvis det meget forsigtigt antages, at antallet af anmeldelser i anden halvdel af 2024 er præcis det samme som i første halvdel af 2024 – altså at udviklingen går i stå – kan der i 2024 forventes over 27.000 anmeldte butikstyverier. Det er en stigning på næsten 70 pct. på blot fem år.

Omvendt ser det ud med både antallet af anmeldte indbrud og anmeldte tyverier; begge disse er faldet gennem de seneste fem år.

Butikstyveri: et fænomen i stigning i alle landsdele

Og udviklingen er ikke kun noget, der skyldes, at der f.eks. i storbyerne er kommet mange flere butikstyverier. Der er tale om et generelt fænomen på tværs af hele landet. Der er således slet ingen landsdele, hvor stigningen i antallet af anmeldte butikstyverier kan forventes at ligge under et tal, der er 40 pct. højere end for blot få år siden.

Konservativt estimat: Forventet antal anmeldelser af butikstyverier i 2024 fordelt på landsdele

Landsdel	Antal anmeldelser 2024 (forv.)	Udvikling 2019-2024 (forv.)
Landsdel Byen København	5.427	+52 pct.
Landsdel Københavns omegn	2.994	+61 pct.
Landsdel Nordsjælland	1.374	+78 pct.
Landsdel Bornholm	52	+129 pct.
Landsdel Østsjælland	952	+42 pct.
Landsdel Vest- og Sydsjælland	1.823	+95 pct.
Landsdel Fyn	1.804	+126 pct.
Landsdel Syddjylland	2.433	+55 pct.
Landsdel Østjylland	4.116	+70 pct.
Landsdel Vestjylland	1.361	+91 pct.
Landsdel Nordjylland	2.057	+83 pct.
I alt	24.414	+69 pct.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF11 og egne beregninger

Note: Tallet for 2024 er et konservativt estimat, der baserer sig på en antagelse af, at antallet af anmeldelser i anden halvdel af 2024 er det samme som antallet af anmeldelser i første halvdel af 2024, dvs. at det antages, at udviklingen går i stå, uanset om den har været op- eller nedadgående de foregående år. Bemærk, at den angivne total (24.414) er lavere end summen af de ovenstående rækker; dette skyldes, at der i data er 21 tilfælde med "uoplyst kommune", som ikke er medtaget i oversigten her.

Danskerne accepterer i stigende grad butikstyverierne

Butikstyveri er således et hverdagsfænomen mange steder – og et hverdagsfænomen, der modsat andre former for borgernær kriminalitet bliver mere og mere almindeligt. Det er især efter 2021, at butikstyverierne er taget til.

Og butikstyverierne er i stigende grad et hverdagsfænomen, som danskerne stiltiende accepterer. En måling fra Tryghedsfonden viste i foråret 2024 således, at danskerne i langt højere grad end tidligere accepterer butikstyveri.

Danskerne accepterer i højere grad lovbrud

Mere end hver femte dansker er ikke fuldkommen afvisende over for butikstyveri. Dette er mere end en tredobling sammenlignet med 2010. Mere end hver tredje dansker er ikke fuldkommen afvisende over for at købe tyvekoster.

Det viste en måling foretaget af Tryghedsfonden i foråret 2024, der omtaler det som "et skred i lovmoralen".

Kilde: Tryghedsgruppen (2024): Tryghedsmåling 2024, s. 60-62..

Dette – med Tryghedsgruppens ord – "skred i lovmoralen" kan være medvirkende til at forklare, hvorfor udviklingen i butikstyverier er så markant over hele landet.

DSK MENER

Butikstyverier er stærkt stigende samfundsproblem – tilsyneladende også mere end andre former for hverdagskriminalitet. Der er behov for at anerkende dette problem og iværksætte en bredspektret indsats for at forebygge og forhindre butikstyverierne.

Derfor foreslår DSK, at

- Der skabes rammer og muligheder for at dele billed- og videomateriale mellem butikkerne, ligesom der skal skabes rammer for, at f.eks. politiet kan anvende assisteret, automatiseret gennemsyn af billed- og videomateriale.
- Det i højere grad prioriteres at sikre en mere smidig og hurtig sagsbehandling af sager om butikstyverier.
- Der skabes bedre rammer for, at de ramte – købmændene – får erstatning for tab; det kan f.eks. ske gennem etablering af en kriminalitetsfond og ved at skabe mulighed for lønindeholdelse til at sikre betaling af erstatninger.
- Der iværksættes en aktiv, international indsats for en bedre håndtering af det stigende problem med udenlandske butikstyre.

Om dette notat

Dette notat er udarbejdet af De Samvirkende Købmænd (DSK). DSK har eksisteret i over 100 år som brancheorganisation og repræsenterer i dag næsten 1.500 supermarkeder, discountbutikker, nærbutikker og convenience i Danmark. Vi arbejder løbende for at forbedre rammerne for de danske købmænd – også ved at skabe og dele viden og indsigt om emner, der har relevans for købmændenes dagligdag og forretning.

Denne analyse er udarbejdet i september 2024 af analysechef Morten Jarlbæk Pedersen. Det er tilladt at citere fra denne analyse med henvisning til DSK.